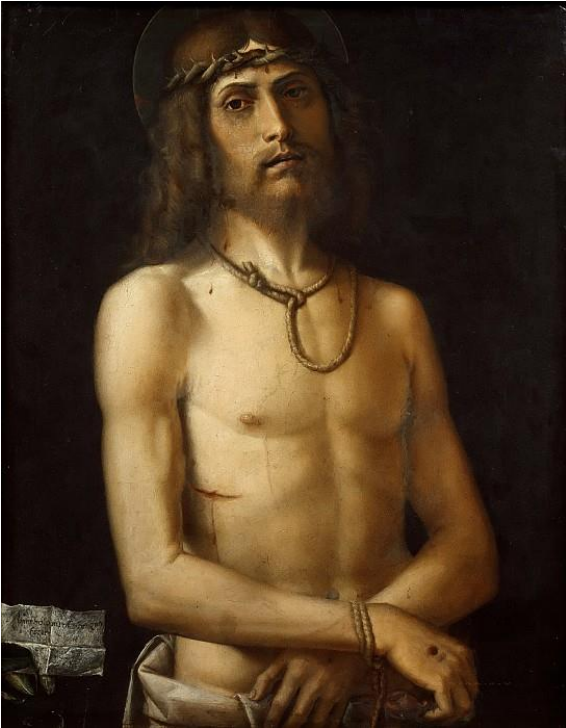

Verkondiging in de Sint Jansbasiliek, 25/26 februari 2023
Eerste zondag in de Veertigdagentijd¹

Bartolomeo Montagna, Zie de mens (1510, detail)

Een geluidstechnicus zei hier laatst, toen hij bezig was het geluid van de livestream te verbeteren: al die mensen die in de kerk zijn, zitten een beetje in de weg. Zij zijn net *waterzakken* en houden het wifi-sigitaal tegen. (Overigens zijn de problemen opgelost, met dank aan Matteo!)

Ja, zo kun je ook naar de mens kijken.
Vandaag beginnen wij helemaal bij af.
Als een kundig boetseerder vormt God de mens en blaast hem de levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen.

Wij zijn méér dan een waterzak.
Overigens wordt wel vaker zo over de mens gesproken, als een soort apparaat met ons kloppend hart als motor.

Gelukkig is er méér: *levensadem*.
Die komt *van God*, lezen wij vandaag.
Wij zijn niet helemaal van onszelf.
Op Aswoensdag was er vooral aandacht voor onze stoffelijkheid. “Gedenk, o mens, dat je stof bent en tot stof zult wederkeren.”

¹ Genesis 2, 7-9+3, 1-7; Romeinenbrief 5, 12-19; Matteüs 4, 1-11

Daar word je niet heel vrolijk van. Het werd bij het askruisje gezegd, om ons eraan te herinneren dat het leven zonder God en zijn Geest niet lukt, leeg is, betekenisloos, alleen maar stof en as.

Wij zijn niet alleen stof. Wij zijn gewild, geboetseerd door God. Wij zijn niet god, wij staan niet boven God, wij zijn geschapen naar het *beeld* van God. Dat moeten we niet vergeten anders gaan we heel verkeerd denken over de mens en gevaarlijk handelen.

God legt een tuin aan en daarin plaatst Hij de mens. Een tuin, een afgepaald stukje aarde, waar je door de omheining veilig bent, waar je kunt genieten van het daglicht, van de bloemen, de planten, de vruchten van de aarde, rustig zittend naar de wolken en de sterren kunt kijken. Een werkelijk ideale manier van leven. Dat gunt God de mens.

Maar u hoorde het: de mens wil méér. Hij is niet tevreden met die paradijs tuin. Hij wil kennis, hij wil boven zichzelf uitstijgen. Denk maar aan het gedicht van Hendrik Marsman:

'Ik die bij sterren sliep en 't haar der ruimten droeg
als zilveren gewei, en 't stuifmeel der planeten
over den melkweg blies en in de maan gezeten
langs 't grondelooze blauw der zomernachten voer.

Stiekem wil hij worden als God. Hij wil kennis van leven en sterven en er het liefst over beschikken, los van God.

Later ontdekt Marsman dat bij zichzelf en valt in een gat.
Zo gaat het gedicht verder:

ik ben beroofd en leeg, mijn schepen zijn verbrand,
mijn stem verloor haar gloed en vindt geen weerklank meer
in 't doode firmament, niets dan de galm die keert
van 't sombere gewelf van mijn ontredderd hart.

ik sta alleen, geen God of maatschappij
die mijn bestaan betreft in een bezielde verband,
geen horizon of zee, geen poovre korrel zand
in 't naamloos wel en wee der brandende woestijn.

De mens raakt los van God. Dan is er geen houden meer aan. Dan gaat hij de mens zien als een waterzak die je stuk kunt snijden, leeg kunt laten lopen, als hij je in de weg zit om jouw ambities te verwezenlijken. Kijk maar naar

Oekraïne na een jaar oorlog. De mens die tragisch plaatsneemt op de troon van God. Wij leven buiten de tuin, buiten het paradijs van de onschuld. Daar staan we in leegte en gemis; onze schaamte om al wat gebeurt op deze bloed-doordrenkte aarde bedekkend met een onbeholpen vijgenblad. (“Aus tiefer Not schrei ich zu dir” -psalm 130- zal het koor dadelijk tijdens de offerande zingen, Aus tiener Not, De Profundis).

Komt het nog goed met de waterzakken die wij volgens sommigen zijn? Of krijgt het wifi-signaal van God nog een kans om ons aan te raken, een boodschap van verlossing over te brengen? Herontdekken wij onszelf, vinden wij onszelf opnieuw uit als fraai geboetseerde wezens waarin God de levensadem blaast? Kunnen we daarvoor weer gevoelig worden, dat wij meer zijn dan stof dat tot stof zal wederkeren?

Daarvoor is deze veertigdagentijd.

Vandaag, op de eerste zondag, verplaatsen wij ons van de tuin, het paradijs, naar de woestijn. Jezus is ons voorgedaan. De levensgeest, lezen wij vandaag, voert Hem, de Mens, de tweede, nieuwe Adam, naar ‘het naamloos wel en wee der brandende woestijn’. Waarom de woestijn? Om op de proef gesteld te worden.

Dan is de veertigdagentijd geslaagd als wij weer beproefd worden, als wij weer ontdekken dat wij niet alleen vlees en kloppend bloed zijn vol ambities van bezit, macht en positie, maar ook een levensgeest bezitten, niet verdiend, geschenk, pure gratie, genade.

Aus tiefer Not heeft Jezus in de woestijn voor ons en namens ons geschreid. ‘Wat zal ik, Adam, van mijn leven maken? Ben ik één en al ambitie en arrogantie?’ zoals de duivel, de verleider, de verdeler Jezus voorstelt?

De duivel vermomt zich als een heel redelijk wezen.

Sterker nog, heel vroom en in de plooi lepelt hij Jezus zelfs bijbelteksten op: “Als Gij de de Zoon van God zijt, werp U dan naar beneden, want er staat geschreven: “Aan zijn engelen zal Hij omtrent U een bevel geven, dat zij U op de handen nemen, opdat Ge uw voet niet zult stoten aan een steen”. Psalm 91, het koor zong het aan het begin en dadelijk weer.

Gut, wat klinkt dat vroom. De duivel vermomt als een bijbel-citerende ouderling of pastoor. Je zou hem bijna geloven. ‘U kan niks gebeuren, de engelen vangen u op. Gedraag je toch als god, de wereld ligt aan je voeten, ontplooi je toch, wees toch helemaal jezelf; produceer maar door, brood uit stenen.’

Mogen we deze veertig dagen méér mens worden, dankbaar voor de levensgeest die God ons geeft, dat wij niet van onszelf zijn, aan onze eigen luimen overgeleverd; dat wij van Hém zijn.
Moge het zo worden, mogen we dat ervaren! Amen.

pastoor Nico van der Peet